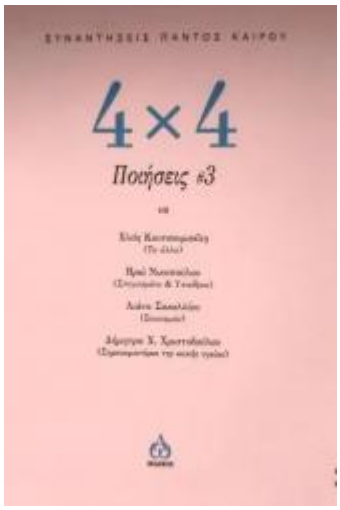
2023, «4Χ4 Ποιήσεις #3», Συνέντευξη στη Γεωργία Χάρδα, (24.01.2023, Star.gr), (εκδ. ΑΩ, συλλογικό έργο)

«4Χ4 Ποιήσεις #3», Συνέντευξη στη Γεωργία Χάρδα, δημοσιεύτηκε στις 24.01.2023 στο Star.gr

-Στο ποίημα σας με τίτλο «Υπναγωγό» δίνετε προβάδισμα στον κόσμο των ζώων έναντι των ανθρώπων

[…] Τι κι αν πετούσα
όσο μπορούσα ανάποδα
η ταινία έπαιζε μονάχα
προς τα μπρος
κι ας ήταν όλα
τόσες και τόσες φορές
ξαναπαιγμένα
Γι' αυτό όχι άνθρωπο
πάλι Κύριε
όχι άνθρωπο
στείλε με τίγρη
σπουργίτι κορυδαλλό γεράκι
ψάρι γατί ελέφαντα
μυρμήγκι σαύρα ταπεινή
φτωχή αλεπού
λιγνό ανυπεράσπιστο
φιδάκι
μα όχι άνθρωπο Κύριε
όχι πάλι πια

Ναι, δίνω προβάδισμα στο ζωικό βασίλειο γιατί εξακολουθεί να παραμένει πιο σωστά συντονισμένο στο σύνολό του με την φύση σε αντίθεση με μας, που το έχουμε αδικήσει, το έχουμε κατακλέψει, το έχουμε συκοφαντήσει και το θεωρούμε και δεδομένο υποχείριό μας.
Ο μονοδιάστατα ανθρωποκεντρικός τρόπος που έχουμε επιλέξει να ζούμε στη γη και οι απαράδεκτες χρησιμοθηρικές επιλογές μας έχουν καταντήσει το μοναδικό σπίτι που διαθέτουμε, τον πλανήτη μας, στην οριακά δύσκολη κατάσταση που βιώνουμε όλοι μας, η πιο απτή συνέπεια της οποίας είναι η κλιματική αλλαγή. Ξεχάσαμε πως δεν είμαστε μόνοι μας, υπάρχουν κι άλλοι που ζουν μαζί μας εδώ και δεν είναι απλώς συγκάτοικοι αλλά συνιδιοκτήτες! Για να μην πούμε σε ποια κατάσταση θα

βρεθεί ο πλανήτης που θα παραδώσουμε στα παιδιά μας.
Καλές είναι οι «Διασκέψεις κορυφής για την κλιματική αλλαγή», αλλά δεν αρκούν.
Οχυρωμένος μέσα στην ωφελιμιστική ατομικότητά του ο νεωτερικός άνθρωπος συνήθως δυσκολεύεται να αντιληφθεί και πόσο μάλλον να παραδεχτεί οποιαδήποτε αξία πέρα των ορίων και των δυνάμεών του. Αντιθέτως, επιβαρύνει με το αποτύπωμά του το οικοσύστημα, λησμονώντας ότι αποτελεί μέρος του, και ευαγγελίζεται έναν τύπο μετα-ανθρώπου, ο οποίος θα υπερβαίνει την ανθρώπινη φύση χωρίς να αναλογίζεται το τίμημα – ήδη οι επιστήμονες μιλούν για την Ανθρωπόκαινο εποχή, την εποχή που το είδος μας, ο άνθρωπος, έχει την κύρια ευθύνη για την τύχη του πλανήτη. Και επειδή ο άνθρωπος είναι το πιο επικίνδυνο για όλα τα ζώα όσο και για τον ίδιο του τον εαυτό, εύχομαι κάθε ένα από τα ζώα που αγάπησα να με έκανε λίγο λιγότερο άνθρωπο! Φυσικά όλα αυτά αφορούν τον δυτικό κόσμο, ο λεγόμενος Τρίτος κόσμος έχει εντελώς διαφορετική σχέση και ισορροπία με την φύση και το ζωικό βασίλειο, ωστόσο, υφίσταται όλα τα δεινά που προκαλεί το επιζήμιο όραμα της περίφημης «ανάπτυξης» του δυτικού κόσμου για τους άλλους, μιας ανάπτυξης που ως τίμημα έχει την δική του θλιβερή στασιμότητα. Πρέπει να αποκατασταθεί κάποτε αυτή η αδικία.

-Οι αναφορές στα ζώα, στα ποιήματα σας, έχουν κάποιο συμβολικό χαρακτήρα;

Σίγουρα όχι συμβολικό! Όταν κοιτάζω ένα ζώο στα μάτια αισιοδοξώ και αισθάνομαι μια εσωτερική ηρεμία. Έχουν πιο καθαρά μάτια τα ζώα. Πιστεύω ότι αν τα αφουγκραστούμε έχουμε πολλά να διδαχτούμε σε προσωπικό και σε συλλογικό επίπεδο. Η σοφία της ύπαρξης λάμπει σε κάθε τους κίνηση. Όσο για τις ιδιότητες που τους προσδίδουμε (στα πουλιά, στα περιστέρια, στα φίδια, στις αλεπούδες, κ.ά) συχνά αφορούν δικές μας προβολές και κυρίως την ανάγκη μας να δημιουργήσουμε ένα λεξιλόγιο στον συμβολικό και στο μεταφορικό κόσμο. Για παράδειγμα, ο συμβολισμός της ειρήνης μέσω του περιστεριού είναι απολύτως δική μας υπόθεση, δεν αφορά καθόλου το περιστέρι, άλλωστε είναι γνωστό ότι η γλώσσα των συμβόλων διαφέρει από πολιτισμό σε πολιτισμό. Με ένα επιπλέον εγωιστικό όφελος, διότι αγαπώντας μια συγκεκριμένη ομάδα ζώων δανειζόμαστε αχρεωστήτως ορισμένες ιδιότητές τους που μας κάνουν πιο αρεστούς πρωτίστως στον εαυτό μας και κατόπιν στους γύρω μας. Αγαπάς τα πουλιά άρα είσαι ευαίσθητος και ρομαντικός, αγαπάς τα λιοντάρια είσαι γεννημένος αρχηγός. Μόνο που συνήθως αυτή η αγάπη εξαντλείται γρήγορα και σε συγκεκριμένες ομάδες ζώων. Δεν ξέρω κανέναν που να αγαπά τις καημένες, τις ασχημούλες τις ύαινες και οι άνθρωποι διαρκώς σκοτώνουν άκακες σαύρες γιατί τις φοβούνται. Πέρα από αυτά καραδοκεί και η παγίδα της pet αγάπης. Στις αποστεγνωμένες μεγαλουπόλεις λατρεύοντας τα οικόσιτα ζωάκια μας —που παρηγορούν τη μοναξιά μας λειτουργώντας ως υποκατάστατα πολλών άλλων ελλείψεων, προσφέροντάς μας ερήμην τους ένα είδος «δωρεάν» ψυχοθεραπείας— θεωρούμε πως είμαστε αρκούντως φιλόζωοι και άρα είμαστε εντάξει με την πανίδα, έχουμε ήσυχη την συνείδησή μας, όσο για την χλωρίδα αυτή ας βολευτεί στις καλύτερες περιπτώσεις με πέντε-έξι μεγάλες γλάστρες στη βεράντα. Καλά όλα αυτά, άριστα! Η αγάπη παραμένει αγάπη, κι εγώ έχω αγαπήσει και έχω συγκατοικήσει στη ζωή μου με πολλές γάτες και δύο σκύλους και η δική μου βεράντα έχει πολλές μεγάλες γλάστρες. Ωστόσο, η αγάπη για τα ζώα έχει νόημα όταν αφορά ολόκληρο το ζωικό βασίλειο χωρίς διακρίσεις, όταν δεν είναι χρησιμοθηρική, όταν δεν είναι απλώς στάχτη στα μάτια, συνήθως στα δικά μας τα μάτια. Τα τελευταία χρόνια θεσπίστηκαν επιτέλους και στη χώρα μας αυστηρότεροι νόμοι σχετικά με την κακοποίηση ή την θανάτωση ζώων. Και πολύ καλώς! Οι νόμοι αυτοί όμως σε διεθνές τώρα επίπεδο νομοθετούνται από το ίδιο σύστημα που αδιαφορεί παντελώς για τις συνέπειες της ακατάσχετης ανάπτυξης στο όνομα μιας αδιευκρίνιστης προόδου και ρυπαίνει όπου βρει χωρίς κόστος καταστρέφοντας χλωρίδα και πανίδα, αυτό που δήθεν προστατεύει. Δηλαδή την βάση της ίδιας της ζωή μας. Έπειτα, δεν γίνεται να ισχυριζόμαστε ότι αγαπάμε τα ζώα χωρίς να τα σεβόμαστε, επομένως είναι απαράδεκτο να τα υποβιβάζουμε σε εκθέματα, κι όμως υπάρχουν ακόμα πάμπολλα τσίρκο και ζωολογικοί κήποι που μέσα τους υποφέρουν, ταπεινώνονται και μαραζώνουν χιλιάδες ζώα αποκλειστικά προς χάριν της δικής μας… διασκέδασης.

Υπάρχουν, βέβαια σοβαρά ντοκιμαντέρ που προσπαθούν να μας ενημερώσουν και να μας ευαισθητοποιήσουν γύρω από αυτά τα θέματα. Και ευτυχώς που υπάρχουν, μόνο που δεν αρκούν αν δεν αλλάξουμε εμείς οι ίδιοι τη στάση μας. Η φύση δεν είναι κάτι έξω από μας. Μας αφορά άμεσα και για να μην την επιβαρύνουμε άλλο, θα πρέπει σύντομα να αποφασίσουμε να στερηθούμε κάποιες από τις ευκολίες μας. Και το κακό συνεχίζεται καθώς τα αρνητικά στερεότυπα περνούν μέσω των παραμυθιών και στα παιδιά μας, η πονηρή αλεπού, το δηλητηριώδες φίδι, ο κακός ο λύκος —έμεινα πολλές νύχτες ξάγρυπνη από τον φόβο μου βλέποντας έναν ολοζώντανο πλαστικό λύκο κρεμασμένο στην πόρτα του παιδικού μου δωματίου… Δυστυχώς ο μοναδικός Ευγένιος Τριβιζάς δεν είχε ακόμα γράψει «Τα τρία μικρά λυκάκια» του.

-Στην ποιητική σας συλλογή αναδεικνύετε την αξία της φύσης. Στο ποίημα σας «Η πίσω αυλή» γράφετε

Έξω τα δέντρα ανασταίνουν χώμα
Βαθιά οι ρίζες
Μεταβολίζουν τοξίνες
Από μακριά ακούγεται
Επίμονης μηχανής γουργούρισμα
[..] Η μέρα σήμερα ίσως κυλήσει άδοξα
Μόνο της κέρδος η αστραφτερή βροχή
Πίσω από τα τζάμια
Και εγώ σωσμένη πια
Στεγνή

Νομίζω ότι η περιοδική ανάσταση που πραγματοποιείται μέσω της εναλλαγής των εποχών στη φύση είναι από τα πλέον χειροπιαστά κι ευφρόσυνα γεγονότα για την αναγέννηση της ζωής. Το χώμα, λοιπόν, ανασταίνεται μέσα από τα σπαρτά, μέσα από τα δέντρα, οι ρίζες μεταβολίζουν όσα άχρηστα και επιζήμια προκαλεί η ανθρώπινη δραστηριότητα και η βροχή εδώ στο ποίημα εκτελεί την τελική καθαρτική λειτουργία όχι μόνο σε φυσικό αλλά και σε ψυχικό επίπεδο. Μέσα από αυτές τις απλές, καθημερινές, περίπου αυτονόητες εικόνες, που προσπερνάμε χωρίς να τις προσέχουμε και να τις συνειδητοποιούμε, όλη η φύση δουλεύει για την ομορφιά και για την ισορροπία του συνόλου.

-Είναι μια σημαντική πηγή έμπνευσης η φύση; Με τον τρόπο αυτό ο αναγνώστης μπορεί καλύτερα να αντιληφθεί πώς είναι ο κόσμος που τον περιβάλλει;

Η φύση για μένα είναι η Πηγή. Η Πηγή απ’ όπου αντλούμε τα πάντα, τον αέρα, το νερό, την τροφή, τον χώρο που ζούμε, την ενέργεια, την ψυχική μας υγεία. Και τα κάνουμε όλα αυτά με τον πιο λάθος με τον πιο προσβλητικό για την φύση τρόπο. Αρπάζουμε ενώ θα έπρεπε να δανειζόμαστε. Η αναφορά της φύσης στην ποίηση έχει νόημα κατά την γνώμη μου όταν δεν ωραιοποιεί τον κόσμο αλλά όταν, δείχνοντας την κατάστασή του, μας κάνει να τον θυμηθούμε όπως ήταν, να τον νοσταλγήσουμε και ίσως να επιστρέψουμε στη σοφία και στη μαγεία του.

-Στο ποίημα σας «Μικρό παιδάκι» περιγράφετε περίτεχνα τον πόνο συγκρίνοντας τον με ένα παιδάκι

Είναι μικρό παιδάκι ο πόνος
Ξεχνιέται σε βαθιές χαραματιές
Σπασμένος κυματισμός ανάσας
Χουζουρεύει σε μέρη αθέατα
Τον βλέπεις λες
Ύστερα χάνεται
Κι ενώ πλέον κοιμάσαι

Ορμάει σχίζοντας αφύλακτες σπηλιές
Τα ίχνη απ’ τις μικρές πατούσες του
Χαράζουν της σάρκας το προζύμι

Όλα τα πλάσματα έρχονται στη ζωή μέσα από την επώδυνη διαδικασία της γέννησης και όλα τα νεογέννητα για να μάθουν τον κόσμο που τα περιβάλλει χρειάζονται όρια, είναι νόμος αυτονόητος και στο ανθρώπινο και στο ζωικό βασίλειο. Κάθε παιδάκι είναι τουλάχιστον για κάποιο διάστημα το κέντρο του κόσμου και για να βρει τα προσωπικά όριά του ζυγίζει διαρκώς τις αντοχές των μεγαλύτερων, έτσι μαθαίνει. Με παρόμοιο τρόπο ο πόνος μας αναγκάζει να συνειδητοποιήσουμε τα δικά μας όρια. Η παρουσία ενός παιδιού μάς κάνει ξεκάθαρο ότι δεν είμαστε το κέντρο του κόσμου, το παιδί είναι το μέλλον και το μέλλον πάντα μας υπερβαίνει. Παρομοίως, ο πόνος με την απρόβλεπτη παρουσία του διαλύει την ψευδαίσθηση του ελέγχου μας πάνω στο ίδιο μας το σώμα καθώς και πάνω στην κοινωνική πραγματικότητα στην οποία το σώμα μας συμμετέχει, όταν δρα, εργάζεται, ερωτεύεται, δημιουργεί κλπ. Ο πόνος αμφισβητεί επομένως την παντοδυναμία μας τόσο στο βιολογικό επίπεδο όσο και στο κοινωνικό. Όπως φαίνεται και στους στίχους της δεύτερης στροφής του ποιήματος Είναι μικρό παιδάκι ο πόνος / ξάγρυπνο / παίζει κρυφτό / ζυγίζει τις αντοχές μας. Κυρίως αυτό το τελευταίο, ζυγίζει τις αντοχές μας.

-Ο ανθρώπινος πόνος σ' ανασηκώνει ; Σε βοηθάει να ξεπεράσεις τον εαυτό σου ; Είναι δημιουργικός συντελεστής στην ποίηση;

Ο πόνος μας τραβά βίαια από την επιφάνεια των πραγμάτων, μας γκρεμίζει στα βάθη. Ανακαλύπτουμε τότε αντοχές και δυνάμεις αναπάντεχες, και αναγκαζόμαστε να αναγνωρίσουμε αυτό το άγνωστο που μας βάζει σε δοκιμασία και είναι ικανό να μας αναιρέσει ανά πάσα στιγμή. Αναγκαζόμαστε να το ονομάσουμε ή ίσως και να απευθυνθούμε προς αυτό που μας υπερβαίνει. Αν όλα αυτά τα νέα στοιχεία συναντηθούν με βαθύτερους στοχασμούς και εμπλουτίσουν την ποιητική ύλη του ποιήματος τότε πράγματι μπορεί ο πόνος να αποδειχθεί δημιουργικός συντελεστής. Σίγουρα, πάντως, ο πόνος είναι πολύτιμος φύλακας αλλά και οδηγός υπέρβασης της γνωστής μας πραγματικότητας προς μία άλλη. Γιατί σπανίως πάμε γυρεύοντας προς αυτό το άγνωστο χωρίς ισχυρό τράνταγμα, είναι φυσικό, δεν αφήνουμε εύκολα την βολή μας. Υπάρχουν, ωστόσο, και κάποιοι μάλλον, λιγοστοί, που μπορούν να τον δουν σαν ευκαιρία να μάθουν κάτι από αυτόν…

- Είναι η ποίηση μια παρηγοριά ή είναι κάτι άλλο;

Η ερώτησή σας οδηγεί την σκέψη μου σε ποιήματα που αναφέρονται στη μεταφυσική διάσταση του κόσμου, αναζητούν ή οραματίζονται το Άλλο Φως, αυτό που ο άνθρωπος του ιστορικού Διαφωτισμού περίπου απέρριψε. Ναι, η ποίηση μπορεί να προσφέρει μια στιγμιαία, μικρή παρηγοριά. Μια μικρή ανακούφιση. Ο ποιητικός λόγος όμως που θα μπορούσε να υπαινιχθεί ότι ίσως ζούμε ήδη στο Φως ενός «Αναστημένου κόσμου» και, επομένως, δεν χρειάζεται και δεν γίνεται να υπερβούμε τίποτε, θα μπορούσε να ανοίξει μονοπάτια προς ένα νέο τρόπο αντίληψης του εαυτού μέσα στον κόσμο ιδρύοντας πλάι στον υπαρκτό κόσμο της θλίψης και της ανησυχίας έναν εναλλακτικό κόσμο χαράς, όπως αφήνω να εννοηθεί στο ποίημά μου «Εμμαούς» από την παρούσα συλλογή.

Εμμαούς

Απ’ της κουζίνας το μισάνοιχτο παράθυρο
φάνηκε ο δρόμος για Εμμαούς
γυρνούσες κάθε τόσο πίσω
κι έσπερνες κλεφτές ματιές
ξεθωριασμένος μου φάνηκες πολύ
θολός και κουρασμένος

απ΄ αμμοθύελλα χρόνου
άχνιζε του δειλινού η λαζούρα
γύρω απ’ τα σχήματα
τα βήματα αέρινα
ξέθωρα τα γράμματα
στο πλάι της κορνίζας

Το κάδρο ισιώνω κι ίσα που σώζω
τον καφέ στο γύρισμα
κι όμως έχω μια θύμηση αμυδρή
περπάτησα κάποτε μαζί σου
μέσα στο ξαφνιασμένο φως
που μ’ έλουσε ανέτοιμη
σαν τότε στο παιδικό μου τ’ όνειρο
που αλλάξαμε σανδάλια
και χαμογέλαγες εσύ πλατιά
βαθιά κι ευτυχισμένα

Αυτά σκεπτόμουν
κι ασυναίσθητα άρχισα να στρώνω
Το τραπέζι

https://www.star.gr/lifestyle/exodos/611833/hrw-nikopoyloy-synenteyxh-gia-to-neo-ths-biblio